

ARGITARATUTIAKO KAPITULUA

- 1.- TEKILADUN AEROFONOAK
- 2.- TEKILADUN KORDOFONOAK
- 3.- METALEZKO AEROFONOAK
- 4.- ZUREZKO AEROFONOAK
- 5.- HARI IGURIZIZKO KORDOFONOAK
- 6.- HARI SAKATUZKO KORDOFONOAK
- 7.- PERKUSIOA -I-
- 8.- PERKUSIOA -II-

HOTSAK SORTZEN

**HARI
SAKATUZKO
KORDOFONOAK**

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA SAILAREN
LAGUNTZAZ EGINA
EIMA- Programa, 94

ZER DA HOTSAK SORTZEN?

HOTSAK SORITZEN bideo-serieak gaur egun musikaren munduan erabiltzen diren musika-tresnak, taldeka sailkatutik, ikaslegoari erakutsi nahi dizkio eta, bere helburu nagusia ikasle go horri musikaren alderdi honen ulermena erraztea eta laburbiltzea litzateke.

Bideo-seriea musika ematen duen irakaslea bere eguneroko lanean laguntzeko tresna osagarri bat eskaintzeko asmoz eratu da. Horrela berak eskuartean dituen beste lako bitartekoak, liburuak, musika-tresna bidezko ekimenak, audizioak e.a. HOTSAK SORITZEN bideo-serieaz indartu eta aberastu egin ahal izango ditu.

Musika-tresnak sailkatzerakoan erabili den hiztegia orohar, C.Sandis-ek 1914. urtean proposatu zuenari jarraituz osatu da. Dena dela irakasleak ikusi behar ko du zein hiztegi komerzial zai on, orain arte arabili duena kontuan hartuta. Hala ere interesgarria litzateke ikasle goarengan antzinako formei buruzko jakin ahia piztea. Izan ere gaur egun arruntki erabiltzen diren hainbat hitzek, orduko orotzapena baitakar-kigute. Besteak beste "telefono", "fo-noteka" eta horrelakoak.

NOIZ ETA NOIA ERABILI HOTSAK SORITZEN

Hots eta doinuak sortzen duten musika-tresnei buruzko lan didaktiko hau, HOTSAK SORITZEN batatu duguna, De-trigortzeko Bigarren Hezkuntzan di-harduten taldeentzat pentsatua dago. Adierazpen Instrumentala izenburua duen Atal Nagusian legoke eta honen barruan Bigarren Edukin Multzoan "Adierazpena eta Komunikazioan" alegia.

Bideo-serieari heldu aurretik komenigarria litzateke ikasle goa apur bat prestatutik izatea. Horretarako, modu empirikoan bada ere, irakaslearen hitzaldia medio, ikasle goa musika-tresna eta hotsen bereztasun fisiko en berriz an dezan salatu ko gara lehenbizi. Gero, ezaguera empiriko horretatik egoera kognoszitibora iragan daitezzen ahalegin du ko gara, Bigarren Edukin Multzo hau eta Hirugarrena "Musika Historian" dioena erlazionatuz.

SERIEAREN EDUKIN OROKORRAK

Bideo bakoitzak eremu historikoan aurkeztuko ditu musika-tresnak, garalan garako moda eta estiloen eboluzioak beralengan sortutako aldaketak erakutsiz bai teknikoki bai apaingarrietan. Musika-tresna ezberdinak ikustek "Hotsak nola sortzen diren" erakustea du xede. Gai honek berebiziko zailtasunak ditu halnbat kasutan, esate baterako organoan. Horregatik, nahitaezkoa da instrumentuak zehatz mehatz ikustea eta entzutea guzti hori ulertzeko. Horra hor ikus-entzutekoen papera.

Bideoan kontu handiz ukitzen den beste alderdi batzera da: musika-tresna bakoitzari dagokion toki fisikoa eta ingurunea. Azken hauek aldaketa nabarmenak ezagutu dute historian zehar, garaia, giroa eta musika-tresnaren erabileraren arabera.

HELBURU OROKORRAK

- 1.- Musika-tresna bakoitza berezko dituen doinuak medio ezagutua izan dadin lortzea.
- 2.- Doinua eta doinu hori ekolitzen duen musika-tresna erlazonatzea. Ho-rrerkin batera doinua sortzeko modua eta forma musika tresnarekin erlazonatu.
- 3.- Musika-tresna bakoitzak historian bete duen lekua kokatzea.
- 4.- Doinuaren berezitasunak ezagutu, aurreko esperimentzia musikaletan jasotako ezagueraz ballatuz.
- 5.- Musika-taldeen barruan instrumentuak bereiztea. Lan hau musikagile kopuru ezberdinez osaturiko musika taldeekin egingo dugu.
- 6.- Musika-tresnak ikaslearen ingurune hurbilarekin erlazonatu.
- 7.- Mendebaldeko musika-talde garrantzitsuenen ezagutza. Baita norberaren herri ingurukoak ere.

BIGARREN HELBURUAK

- 1.- Entzumena garatzea.
- 2.- Doinuaren berezitasunak partitura batean nola adierazten diren ezagutzea.
- 3.- Doinuaren ezaugarri guztiak sor dezaketen instrumentuak sortzea.
- 4.- Musika eta natura elkartzea. Mani-festazio hau nola ematen den erakustea instrumentuetan. Esaterako organoak badu "xorri kantua" izeneko erregistro bat.

JARRERAZKO HELBURUAK

- 1.- Talde lana bultzatuz, taldeari bu-ruzko balorazioa eta errespetoa landu.
- 2.- Erantzukizunaren garapena proposaturiko ekintzetan parte bizia hartuz.
- 3.- Atenzioa, obserbazioa, kontzentrazioa eta isiltasuna bizitu, inguruan dutenaz ohartzeko (hotsak eta doinuak barne) biderik onenak baitira.
- 4.- Musika-lengoiaren orokortasuna sentitzen salatu munduko gizarte guz-tietan erabiltzen dela erakutsiz. Bes-talde musikaren ahalmen terapeutikoen berr ere emango diegu.
- 5.- Taldeko beste lagunekiko izan be-har dugun begirune eta errespetua ga-ratu.

ARRIKETAK

— Ikasleek ahal duten musika tresna guztiak klasera ekar ditzaten eskatuko diegu. Material guzti hori famillatan sailkatuko dugu edo taldetan. Jarralan ikasleek musika-tresna bakoitzaz de-mostrazio bat egingo dute eta denen artean, musika-jolea eta entzuleen ar-tean instrumentuaren ezaugarriak ze-haztuko dituzte, beti irakaslearen gidaritzapean.

— Herrian edo hirian ematen diren kontzertuetara joatea nahitaezko artketa da, bideo-serie hau modu egokian landu nahi bada. Kontzertu ostean, klasean, ikasleek ikusi duten orkestra, banda edo musika-taldea zaitu egingo dute doinu eta instrumentuen arabera.

— Bideo-seriean erakusten diren instrumentuak komeni da historikoki begiratzea. Horretarako, gure herriko zein gertuen dugun hiriko antzinako eraikuntza nahiz museoetara joatea aholkatzen da. Toki horietan erraz aurkituko ditugu antzinako musika-tresnen arrastoak. Elizetako estatua eta irudietan edota arte ederrretako museoetako koadroetan.

Artketa hau eginez gero, — **MUSIKA - ARTEA - GARAIKO ESTILOA**, erlazionatu ahal izango ditugu.

KAPITULUAREN GIDA DIDAKTIKOA

EDUKINA

Kapitulua hiru atal nagusitan banatua dugu.

—Lehen atala. Aurkezpena.

Lehen atal hau oso laburra da eta bertan hariak edo sokak sakatuz jotzen diren musika-tresnak aztertuko ditugula esaten da. Horrezaz gain, Ikusiko ditugun instrumentuen zerrenda egiten da. Hala nola:

harpa, lauta, bandurria eta gitarra.

—Bigarren atala. Instrumentuak.

Bigarren atal honetan, goian aipatutako instrumentuak ikusiko ditugu. Bakoitzak historian zehar izan dituen erabilera ezberdinak eta bere ezaugarri eta osagarriak.

Harpa, tamaina handiko musika-tresna denez, musikariak eserita dagoela jotzen du erresonantzia-kaxaren goialdea eskuinteko sorbaldan duela. Jolea hatz txikiak izan ezik gahontzeko beste hatzez baliatzen da sokak sakatzeko.

Lauta arabierazko al'ud hitzetik dator. Arraultza ikurrako taula harmonikoak erresonantzia-kaxa estaltzen du goialdetik. Giderra, bestalde, laburra eta zabal dauka. Bertan, kokatzen da trasteak daramatzan batidorea. Goiko muturrean kablategia dauka. □

—**Bandurriaren** kaxak ertzak biribiliduta dauzkan triangelu baten itxura dauka. Mastila laburra eta zabal da eta bertan dauzka trasteak. Goiko muturrean aurkitzen dugu kablategia.

Gitarraren atalean bi azpiatal ezberdintzen dira.

Lehenengoan, gitarraren historia laburra eta gitarra arruntaren osagaiak aztertzen dira.

Bigarrenean gitarra klasikoaren berr ematen da.

GLOSARIO

HARI SAKATUZKO KORDOFONOAK
HARI SAKATUA (HARI PULTSATUA)
ERRESONANTZIA-KAXA
TAULA HARMONIKOA (HARMONIA-TAULA)
GIDERRA MASTILA TRASTEAK
KABILATEGIA HEZURTXOAK KABILAK
ZUBIA UZTALAK BELARRIA
PLEKTROA
HOTTS APAIA HOTTS BIZIA

LIBURUAK

--El libro de la música--
V.V.A.A.
Parramon Institutoa
--Musicalia--
V.V.A.A.
Salvat, Iruña 1987
--Atlas de la música--
ULRICH, Michels
Alianza argitaletxea, Madrid 1982
--Diccionario Oxford de la música--
SCHOLLES, Percy A.
Edhasa, Hermes, Sudamericana,
Barcelona, 1984.